

ISMERTETÉSEK.

A Fővárosi Könyvtár Évkönyve. (*Jahrbuch der Stadtbibliothek Budapest.*) VII. 1937. Budapest, (1938). Budapest szfv. házi-nyomda. 4°. 311 l.

A Fővárosi Könyvtár mintaszerű kiállításban és ENYVVÁRI JENŐ kitűnő szerkesztésében idén immár hetedik alkalommal megjelenő évkönyve már egészen megszokottá vált, szerepében azonban, sajnos, még mindig egyedülálló jelenség a könyvtárosvilágban. Az idegennyelvű címekekkel és német tartalmi kivonatokkal felszerelt kiadvány beosztása most is a régi, jelentőségéről újat mondani már nem igen lehet, legfeljebb az oly sokszor elmondottakat ismét aláhúzni.

Fontosság szempontjából kétségtelenül első helyen áll a Fővárosi Könyvtár 1937. évi szerzeményeinek válogatott jegyzéke, mely a hozzátartozó mutatókkal együtt a kötet zömét (149—305. ll.) teszi. A könyvtáraknak célukba gyökerező, immanens törekvése a könyv és a közönség viszonyának szorosabbá fogása. Mert ha igaz, hogy a Bibliotheca nem önmagáért áll fenn, vagyis nem csupán a könyvek öncélú, mondhatnók: történelmi jelentőségű konzerválása céljából létező gyűjteménye, hanem jelentőségét épp az olvasók által nyeri, akkor az említett törekvésnek a könyvtárosi tevékenységek között primér jelentősége már igazolva is van. Könyvtáraink vezetősége több úton iparkodik elérni, hogy az új szerzeményekről a közönségnek állandóan tudomása legyen, tehát hogy azok a katalogizálás után ne tűnjenek el végkép a könyvespolcok monoton soraiban, legfeljebb véletlenül és egyedenként felfedezendők, amikor az olvasó katalógusforgatás közben találmorra bukkan rá egyik-másikra, vagy cím szerint keresi némelyiküket. Az új szerzeményeknek *tárlókban* való kiállítása kétségtelenül megközelítése a célnak: a közönség egy-két hétig legeltetheti szemait a könyvtári zsengéken, de azután azok ismét csak behullanak a feledés fent említett sötét vizeibe; ilyképen csak kis hányadát gyümölcsözve ki a drága pénzben beléjük oltott és kétségtelenül bennük is szunnyadó kultúrateremtő lehetőségeknek. A probléma megoldásának egy másik kísérlete az új anyagnak időnkint *lajstromokban* — szakcsoportok szerint, vagy pusztán betűrendben — való kifüggesztése, ahogy ez egyes könyvtáraknál

szokásos. De még ez is túlságosan rövid időhöz és helyhez kötött módja a publikálásnak, melynek tökéletes formája végül is csak az anyagnak nagyobb időközönkénti *nyomtatásban* való közzététele. E szép, modern követelmény általános megvalósítását, sajnos, ismét az anyagiak hiánya akadályozza és így, mióta 1928-ban a Bibliográfiai Központ szép, évenként megjelenő gyarapodási katalógusai szünetelnek, a céljához és a szükséghez képest talán rosszul, de viszonylag még mindig legjobban dotált Fővárosi Könyvtár képes egyedül nagy közkönyvtáraink közül évi új szerzeményeinek jegyzékét közzétenni, és pedig mintaszerű kiadványban, hol közeli és távoli, jelenleg élő és eljövendő százak számára, világos kategóriákba osztva, egyben rögtön a könyvtári jelzettel is felszerelve, kiváló mutatókkal, még használhatóbbá téve, megtoldva a kurrens folyóiratok és hírlapok jegyzékével találjuk meg az évi gyarapodás anyagát. Vajha társai támadnának egyedüllétében!

Tárgyában és jelentőségében a gyarapodási jegyzékhez csatlakozik az Évkönyvben egy másik, HAMVAS BÉLA által szerkesztett könyvészet, melyben a mai kor „világválságának“ bibliográfiája kerül a közönség elé. Hosszabb, a válság mibenlétét tárgyaló fejtegetés és a bibliográfia anyagát körülhatároló megjegyzések után következik maga a művek felsorakoztatása. E mintegy félszáz oldalra terjedő könyvészet évekre terjedő szorgalmas munka eredménye. Fontosságát a kérdés aktuális volta jelzi. Laikus és tudós egyaránt örvendhet e világos beosztású, a krízist egy-egy arculatában megragadó lajstromnak, ahol az egyes címek mellett még a mű tárgya, tartalma, jellegzetessége is jelezve van hosszabb-rövidebb megjegyzésekben. Az összeállítás értékét emeli annak a lehetőség szerint, vagy legalább is a fontosabb munkákra kiterjedőleg teljes volta, hogy az önálló műveken kívül a folyóiratok anyagát is felöleli; végül az a körülmény, hogy a felsorakozó könyvtári jelzettek tanúsága szerint, úgyszólván valamennyi megemlített munka a Fővárosi Könyvtárnak egyben állományi részét is teszi. A szaktudományok bizonyára még külön-külön is foglalkozni fognak e jelenleg csakis a könyvtáros szemével megmért művel.

Az Évkönyv e részei elsősorban az olvasótábort érdeklik. De bír az a könyvtárosvilág számára is gyakorlati jelentőséggel. Könyvtárosi szakproblémák mainapság, mikor a könyvtermelés és ezzel kapcsolatban a könyvtárügynek is kritikus, vajúzó, átmeneti korszakát éljük, még inkább merülnek fel, mint máskor. A kérdéseket egy-egy könyvtáros vagy könyvtár általában egymaga szokta megoldani. A problémák egy része azonban olyan, hogy megoldásuk nem bízható egy-egy személy vagy testület döntésére, hanem közérdekből, avagy már csak azért is, mivel a Könyvtárközi Kooperáció egyelőre, sajnos, meglehetősen ki-

munkálatlan területére esik, egyetemleges elhatározást követel. Az amúgy is erősen igénybevett Magyar Könyvszemle hasábjain, vagy a Magyar Könyv- és Levéltárosok Országos Egyesülete kevésszámú évi gyűlésein és évkönyvében nem nyílik elégséges tér e kérdések megvitatására. Itt van jelentősége annak, hogy a Fővárosi Könyvtár Évkönyvében e szükséglet céljára is jut tér, amennyiben ívjein a könyvtár tisztviselőinek tollából elméleti és gyakorlati könyvtártani, könyvtárpolitikai stb. cikkek jelenhetnek meg. Az 1937-es kötetben különösen WITZMANN GYULÁnak a *Dokumentációról* szóló értekezését kell e helyen megemlítenünk, mely aktualitása, alapvető és gondolatkeltező jellegénél fogva különös figyelmet érdemel. Ami a fogalmat illeti: „Dokumentum az ismeretnek, a tudásnak minden tényezője, amely anyagban testesült meg és egyben alkalmas tájékoztatásra... Nyilatkozzék bár a gondolat kéziratban, nyomtatványban, rajzban...“ stb. A dokumentáció pedig lényegében bizonyos szakok gyarapodó ismeretanyagának rendszeres nyilvántartását, könyvtári elhelyezését, ill. minden egyéb ezekkel összefüggő kérdés komplexumát jelenti. A szerző, mint az 1937. évi párizsi dokumentációs világtalálkozó aktív résztvevője, ennek tárgyalási anyagát tárja a magyar közönség elé saját kritikai megjegyzéseivel együtt. Szóba kerül itt a problémák egész sora: Miképp iparkodik a nemzetközi tudományosság a dokumentumoknak az egész világon egységesen való szerkesztését elérni, miképp dolgozik a nemzetközi egységes tudományos nomenklatúra érdekében; foglalkozik a szerző a dokumentumok nemzetek közti kicserélésének, ill. a nemzetközi kötelempéldányrendszernek az 1886. évi bruxellesi kongresszus óta vajdó kérdésével, a „betűrend“ szabályaival, az egységes szakozás problémájával; tárgyalja a dokumentumok megőrzésének, a film- és hanglezetáraknak ügyét, majd a dokumentumok kurrens nyilvántartásának és a referencszolgáltatásnak kapcsán rátér a központi dokumentációs szerv kérdésére és annak egy államon belüli vonatkozásai után kiterjeszkedik a dokumentációs világhálózat és a Nemzetközi Központi Dokumentációs Intézet eszményére. Fotokópia, fotomikrokópia, mikrofilm címszavak jelzik még a komplexum jövőbenéző oldalait. A hazai viszonyokra levont tanulságok csattanósan fejezik be e hasznos tanulmányt. Az Évkönyv az említetteken kívül tartalmazza még LAMATSCH SÁNDORNak: *Kempelen Farkas két ismeretlen kéziratkötege a Fővárosi Könyvtárban* és FORT SÁNDORNak: *Egy népkönyvtár nevelő munkássága nőolvasói körében* c. dolgozatait. Az előbbi az irodalomtörténet sz érdekli, utóbbi pedig különösen a gyakorlati pszichológus és szociológus, de a jelenkor egykori kultúrtörténésze számára is jelentős megállapításokat, szép statisztikai táblázatokat tartalmaz.

Az igazgató évi jelentésében a látogatók számának újabb nagy emelkedése folytán felhívja a figyelmet a könyvtár kulturális jelentőségére és egyben azt a megnyugtató érzést szerzi meg minden könyvtáros embernek, hogy gyakran aprólékos és a részletekbe vesző munkája mégsem eredménytelen, hanem kétségtelenül értékkel bír az egyetemes nemzet síkjáról tekintve is.

OSZETZKY DÉNES.

Csapodi Csaba: *A Szent István korára és a korai magyar kereszténységre vonatkozó irodalmi feldolgozások.* Különlenyomat a Szent István Emlékkönyv III. kötetéből. Budapest, 1938. Stephaneum. 2°. 647—645. l.

A Szent Istvánra vonatkozó gazdag történeti értékű és történeti színezetű irodalomból CSAPODI kiválogatta a legértékesebb adalékokat és azokat szoros betűsorban bibliográfiailag rendszerezte. Elve természetesen a teljességre való törekvés volt, de ezt csak 1800-ig tudta a lehető abszolút mértékkel keresztülvinni. Ettől kezdve csak a tudományosság meglétének elve vezette a válogatás felülbíráló és türelmet igénylő munkájában. Bár jobb szerettük volna, ha a jelentősebb szépirodalmi alkotásokat az 1800-as év utáni időszakból is benne láthatnók. Pár technikai megjegyzésünk a következő: folyóiratoknál az évszámjelzés mellett fölösleges az évfolyam feltüntetése is; sokkal fontosabb ezeknél a lapszámozás megrögzítése, hogy már a jegyzék alapján ismert legyen, kisebb vagy nagyobb tanulmányt rejt-e a folyóiratcikk magában. Viszont nagyon helyes az, hogy ahol csak meg tudja állapítani, ott közli a munka különlenyomatban való megjelenését is. Bibliográfiájának értékét növeli az is, hogy nemcsak a nyomtatványok anyagára terjeszkedik ki, hanem a kéziratos emlékek levéltárakban őrzött fascikulusait is jegyzékébe iktatja s ezáltal a teljesség elvének még lelkiismeretesebben igyekezett megfelelni. De helyesen tette azt is, hogy amennyiben rendelkezésre állottak egyéb bibliográfiai segédeszközök, az egyes munkákról írt bírálatokat is feltüntette, sőt a polemikus jellegűeket is. Nem értjük, hogy miért maradt ki PINTÉR JENŐ hétkötetes nagy *Magyar Irodalomtörténete*, holott a hasonló jellegű munkák, még más tudományzakokon belül is, megtalálhatók benne. Nagyon hasznosak az ilyen tematikus, főleg nagy történeti vagy tudós személyekre vonatkozó bibliográfiák, mert így egy helyen és könnyen kezelhetően a kutató megtalálja mindazt, amit a szellem bűvárai az illetőről évszázadok alatt létrehoztak. Az értékes bibliográfián át belepillanthatunk az ezeréves szentistváni gondolat eszmetörténetébe, megleivenül évezredes multunk legnagyobb és legérdekesebb alakja, az utókor kutatásainak prizmáján keresztül. CSAPODI CSABA bibliográfiájával hasznos és használható munkát végzett.

KOZOCSA SÁNDOR.